HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

1 august 2025 *

„Trimitere preliminară – Regulamentele (CEE) nr. 3821/85 și (UE) nr. 165/2014 – Obligația de inspecție periodică a tahografelor – Derogare – Articolul 49 alineatul (1) ultima teză și articolul 51 alineatul (1) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Principiul retroactivității legii penale mai favorabile – Sancțiuni administrative de natură penală – Recurs în casație – Lege nouă intrată în vigoare ulterior hotărârii atacate cu recurs – Noțiunea de «condamnare definitivă»”

În cauza C-544/23,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (Curtea Administrativă Supremă a Republicii Slovace), prin decizia din 16 august 2023, primită de Curte la 28 august 2023, în procedura

T.T.,

BAJI Trans s. r. o.

împotriva

Národný inšpektorát práce,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte, domnul T. von Danwitz, vicepreședinte, domnul F. Biltgen, doamna K. Jürimäe, domnii C. Lycourgos (raportor) și I. Jarukaitis, doamna M. L. Arastey Sahún, domnii S. Rodin, N. Jääskinen, D. Gratsias și M. Gavalec, președinți de cameră, domnii E. Regan, J. Passer și Z. Csehi și doamna O. Spineanu-Matei, judecători,

avocat general: domnul J. Richard de la Tour,

grefier: domnul I. Illéssy, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 24 septembrie 2024,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru T.T. și BAJI Trans s. r. o., de M. Mandzák și M. Pohovej, advokáti, și P. Rumanová, advokátka;

* Limba de procedură: slovaca.

– pentru Národný inšpektorát práce, de M. Mitterpák, generálny riaditel, și L. Štofová, právnička;

– pentru guvernul slovac, de A. Lukáčik, E. V. Larišová și S. Ondrášiková, în calitate de agenți;

– pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de M. Cherubini, avvocato dello Stato;

– pentru Comisia Europeană, de P. J. O. Van Nuffel și A. Tokár, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 4 februarie 2025,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 49 alineatul (1) ultima teză și a articolului 51 alineatul (1) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între T.T. și BAJI Trans s. r. o., pe de o parte, și Národný inšpektorát práce (Inspectoratul Național de Muncă, Slovacia), pe de altă parte, în legătură cu o amendă administrativă aplicată de acesta din urmă lui T.T.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Carta

3 Articolul 49 alineatul (1) din cartă prevede:

„Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau omisiune care, în momentul săvârșirii, nu constituia infracțiune potrivit dreptului intern sau dreptului internațional. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsă mai severă decât aceea care era aplicabilă în momentul săvârșirii infracțiunii. În cazul în care, ulterior săvârșirii infracțiunii, legea prevede o pedeapsă mai ușoară, se aplică aceasta din urmă.”

4 Articolul 51 alineatul (1) din cartă stipulează:

„Dispozițiile prezentei carte se adresează instituțiilor, organelor, oficiilor și agențiilor Uniunii, cu respectarea principiului subsidiarității, precum și statelor membre numai în cazul în care acestea pun în aplicare dreptul Uniunii. Prin urmare, acestea respectă drepturile și principiile și promovează aplicarea lor în conformitate cu atribuțiile pe care le au în acest sens […].”

Regulamentul nr. 3821/85

5 Articolul 3 alineatele (1) și (2) din Regulamentul (CEE) nr. 3821/85 al Consiliului din 20 decembrie 1985 privind aparatura de înregistrare în transportul rutier (JO 1985, L 370, p. 1, Ediție specială, 07/vol. 1, p. 234), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 561/2006 al Parlamentului și al Consiliului din 15 martie 2006 (JO 2006, L 102, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 8, p. 214) (denumit în continuare, „Regulamentul nr. 3821/85”), în versiunea aplicabilă la data săvârșirii încălcării în discuție în litigiul principal, prevedea:

„(1) Aparatul de înregistrare se instalează și se folosește la bordul vehiculelor înmatriculate în statele membre care le folosesc pentru transportul rutier de călători sau mărfuri, cu excepția vehiculelor prevăzute la articolul 3 din Regulamentul (CE) nr. 561/2006 […].

(2) Statele membre pot excepta de la aplicarea prezentului regulament vehiculele menționate la articolul 13 alineatele (1) și (3) din Regulamentul (CE) nr. 561/2006.”

6 Articolul 19 alineatul (1) din acest regulament, astfel cum era aplicabil la acea dată, stipula:

„Statele membre, la momentul potrivit și după consultarea Comisiei, adoptă anumite acte cu putere de lege și acte administrative necesare pentru punerea în aplicare a prezentului regulament.

Aceste măsuri se referă, *inter alia*, la reorganizarea, procedura și căile de derulare a verificărilor privind respectarea, precum și la sancțiunile aplicabile în caz de încălcare a dispozițiilor.”

7 Punctul 3 litera (a) din rubrica VI din anexa I la regulament, intitulat „Inspecții periodice”, prevedea, la data încălcării în discuție în litigiul principal:

„Inspecții periodice ale aparaturii instalate la bordul vehiculelor au loc cel puțin o dată la doi ani și pot fi realizate cu ocazia inspecției tehnice a vehiculelor.

[…]”

8 Regulamentul nr. 3821/85 a fost abrogat, începând cu 2 martie 2016, prin articolul 47 din Regulamentul (UE) nr. 165/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 4 februarie 2014 privind tahografele în transportul rutier, de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 3821/85 al Consiliului privind aparatura de înregistrare în transportul rutier și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 561/2006 al Parlamentului European și al Consiliului privind armonizarea anumitor dispoziții ale legislației sociale în domeniul transporturilor rutiere (JO 2014, L 60, p. 1).

Regulamentul nr. 165/2014

9 Articolul 3 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 165/2014 prevede:

„(1) Tahografele se instalează și se folosesc la bordul vehiculelor înmatriculate în statele membre, folosite pentru transportul rutier de călători sau mărfuri și cărora li se aplică Regulamentul (CE) nr. 561/2006.

(2) Statele membre pot excepta de la aplicarea prezentului regulament vehiculele menționate la articolul 13 alineatele (1) și (3) din Regulamentul (CE) nr. 561/2006.”

10 Articolul 23 alineatul (1) din acest regulament stipulează:

„Tahografele fac obiectul unei inspecții periodice efectuate de atelierele aprobate. Inspecțiile periodice se efectuează cel puțin o dată la doi ani.”

11 Articolul 41 alineatul (1) din regulamentul menționat prevede:

„Statele membre, în conformitate cu măsurile lor constituționale, stabilesc regimul sancțiunilor aplicabile în cazul încălcării prezentului regulament și adoptă toate măsurile necesare pentru a se asigura că acestea sunt aplicate. Aceste sancțiuni sunt efective, proporționale, disuasive și nediscriminatorii și respectă categoriile de încălcări prevăzute în Directiva 2006/22/CE [a Parlamentului European și a Consiliului din 15 martie 2006 privind condițiile minime pentru punerea în aplicare a Regulamentelor (CEE) nr. 3820/85 și (CEE) nr. 3821/85 ale Consiliului privind legislația socială referitoare la activitățile de transport rutier și de abrogare a Directivei 88/599/CEE a Consiliului (JO 2006, L 102, p. 35, Ediție specială, 07/vol. 15, p. 187)].”

12 Potrivit articolului 48 al doilea paragraf din același regulament:

„Sub rezerva măsurilor tranzitorii de la articolul 46, prezentul regulament se aplică de la 2 martie 2016. […]”

Regulamentul nr. 561/2006

13 Articolul 1 din Regulamentul nr. 561/2006 prevede:

„Prezentul regulament stabilește normele referitoare la perioadele de conducere, de repaus și la pauzele care trebuie respectate de către conducătorii auto ce asigură transportul rutier de mărfuri și de călători în vederea armonizării condițiilor de concurență între modurile de transport terestru, în special în ceea ce privește sectorul rutier și a îmbunătățirii condițiilor de lucru și a siguranței rutiere. De asemenea, prezentul regulament prevede promovarea unor mai bune practici de control și de aplicare a normelor de către statele membre și a unor metode mai bune de lucru în sectorul transportului rutier.”

14 Articolul 3 din acest regulament enumeră categoriile de vehicule care efectuează transporturi rutiere și cărora nu li se aplică regulamentul menționat. Vehiculele utilizate pentru livrarea de beton gata de utilizare nu figurează în această enumerare.

15 Articolul 13 alineatul (1) din același regulament enumeră categoriile de vehicule care efectuează transporturi pentru care, cu condiția ca acest lucru să nu aducă atingere obiectivelor prevăzute la articolul 1 din Regulamentul nr. 561/2006, statele membre pot acorda derogări de la articolele 5-9 din acest regulament.

16 Articolul 13 alineatul (1), astfel cum era aplicabil la momentul încălcării în discuție în litigiul principal, nu menționa vehiculele utilizate pentru livrarea de beton gata de utilizare.

17 Acest articol 13 alineatul (1) a fost însă modificat prin Regulamentul (UE) 2020/1054 al Parlamentului European și al Consiliului din 15 iulie 2020 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 561/2006 în ceea ce privește cerințele minime referitoare la duratele de conducere zilnice și săptămânale maxime, pauzele minime și perioadele de repaus zilnic și săptămânal și a Regulamentului (UE) nr. 165/2014 în ceea ce privește poziționarea prin intermediul tahografelor (JO 2020, L 249, p. 1).

18 În urma acestei modificări, care este aplicabilă începând cu 20 august 2020, articolul 13 alineatul (1) menționează în prezent, la litera (r), „vehiculele utilizate pentru livrarea de beton gata de utilizare” în rândul vehiculelor care pot face obiectul unor derogări de la articolele 5-9 din Regulamentul nr. 561/2006.

Regulamentul (CE, Euratom) nr. 2988/95

19 Articolul 1 din Regulamentul (CE, Euratom) nr. 2988/95 al Consiliului din 18 decembrie 1995 privind protecția intereselor financiare ale Comunităților Europene (JO 1995, L 312, p. 1, Ediție specială, 01/vol. 1, p. 166) prevede:

„(1) În scopul protejării intereselor financiare ale Comunităților Europene, se adoptă prin prezenta o reglementare generală privind controalele uniforme, măsurile și sancțiunile administrative privind abaterile de la dreptul comunitar.

(2) Constituie abatere orice încălcare a unei dispoziții de drept comunitar, ca urmare a unei acțiuni sau omisiuni a unui agent economic, care poate sau ar putea prejudicia bugetul general al Comunităților sau bugetele gestionate de acestea, fie prin diminuarea sau pierderea veniturilor acumulate din resurse proprii, colectate direct în numele Comunităților, fie prin cheltuieli nejustificate.”

20 Articolul 2 alineatul (2) din acest regulament stipulează:

„Nicio sancțiune administrativă nu poate fi impusă în absența unor dispoziții în acest sens prevăzute într-un act comunitar emis anterior abaterii respective. În cazul modificării ulterioare a dispozițiilor care impun sancțiuni administrative și care sunt incluse în normele comunitare, se aplică retroactiv dispozițiile mai favorabile.”

Dreptul slovac

21 Articolul 50 alineatul (6) din Ústava Slovenskej republiky (Constituția Republicii Slovace) prevede:

„Caracterul penal al faptei se apreciază și pedeapsa se pronunță conform legii în vigoare la momentul săvârșirii faptei respective. Se aplică legea ulterioară dacă aceasta este mai favorabilă pentru făptuitor.”

22 Articolul 2 din zákon č. 461/2007 Z. z. o používaní záznamového zariadenia v cestnej doprave (Legea nr. 461/2007 privind utilizarea aparaturii de înregistrare în transportul rutier) din 13 septembrie 2007 prevede:

„(1) O întreprindere de transport rutier de persoane sau de marfă se asigură că în fiecare vehicul utilizat pentru transportul de persoane sau de marfă este instalat un aparat de înregistrare și că la efectuarea operațiunilor de transport se utilizează foile de înregistrare și cardurile [de conducător], în afara cazului în care se prevede altfel în prezenta lege.

(2) Obligația întreprinderii de transport prevăzută la alineatul (1) nu se aplică vehiculelor utilizate pentru operațiunile de transport reglementate de dispoziții speciale [trimitere la articolul 3 și la articolul 13 alineatul (1) din Regulamentul nr. 561/2006].”

23 Articolul 38 alineatul (1) litera a) punctul 1 din zákon č. 462/2007 Z. z. o organizácii pracovného času v doprave a o zmene a doplnení zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 309/2007 Z. z. z 13. septembra 2007 (Legea nr. 462/2007 privind organizarea timpului de lucru în domeniul transportului, de modificare și de completare a Legii nr. 125/2006 privind inspecția muncii, de modificare și de completare a Legii nr. 82/2005 privind munca nedeclarată și angajarea ilegală, precum și de modificare și de completare a anumitor legi, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 309/2007 din 13 septembrie 2007) prevede:

„Comite o contravenție șoferul care conduce un vehicul fără un aparat de înregistrare sau un vehicul echipat cu un aparat de înregistrare fără inspecție periodică valabilă sau care utilizează un aparat de înregistrare într-un mod incorect.”

24 Zákon č. 162/2015 Správny súdny poriadok (Legea nr. 162/2015 din 21 mai 2015 privind Codul de procedură administrativă) din 21 mai 2015 (denumită în continuare „CPA”) a intrat în vigoare la 1 iulie 2016.

25 Articolul 145 din CPA prevede:

„1) O hotărâre notificată este definitivă, cu excepția cazului în care prezenta lege prevede altfel.

2) Hotărârea unei instanțe de contencios administrativ rămâne definitivă la expirarea termenului de o lună de la notificare sau atunci când în acest termen se introduce recurs împotriva hotărârii, dacă decizia privea:

[…]

c) o cale de atac administrativă în materie de sancțiuni administrative,

[…]”

26 Articolul 438 alineatul (1) din acest cod stipulează:

„Hotărârile definitive ale instanței de contencios administrativ pot fi atacate cu recurs în casație […].”

27 Potrivit articolului 440 alineatul (1) din codul menționat:

„Recursul în casație se poate întemeia numai pe faptul că, în cursul procedurii sau al soluționării, instanța de contencios administrativ a încălcat legea prin aceea că:

a) nu era competentă să soluționeze cauza;

b) o parte la procedură nu avea calitate procesuală activă;

c) o parte la procedură nu avea deplina capacitate de a acționa în mod autonom fața instanței de contencios administrativ și nu a fost reprezentată de un reprezentant desemnat în mod legal sau de un mandatar *ad litem*;

d) a fost deja pronunțată o hotărâre definitivă cu privire la aceeași problemă sau în aceeași cauză procedura a fost deja inițiată;

e) cauza a fost soluționată de un judecător incompatibil sau compunerea instanței de contencios administrativ a fost nelegală;

f) prin neregularități de ordin procedural, o parte la procedură a fost împiedicată să își exercite drepturile procedurale într-o asemenea măsură încât i-a fost încălcat dreptul la un proces echitabil;

g) instanța de contencios administrativ s-a pronunțat pe baza unei erori de drept;

h) instanța de contencios administrativ a decis să se îndepărteze de la jurisprudența constantă a [Curții Administrative Supreme];

i) instanța de contencios administrativ nu a ținut seama de dispozițiile juridice obligatorii din hotărârea de anulare pronunțată în urma recursului în casație sau

j) acțiunea a fost respinsă în mod nelegal."

28 Articolul 454 din același cod prevede:

„La examinarea cauzei, instanța de casație se întemeiază pe situația existentă în momentul în care instanța de contencios administrativ a dat sau a pronunțat hotărârea atacată."

29 Articolul 462 din CPA prevede:

„(1) În cazul în care, după examinare, instanța de casație constată temeinicia recursului în casație, ea decide să anuleze decizia atacată și, în funcție de natura sa, trimite cauza spre rejudecare la instanța de contencios administrativ pentru continuarea procedurii sau închide procedura și, după caz, transmite cauza autorității competente să o soluționeze.

(2) În cazul în care instanța de casație stabilește că decizia atacată a autorității administrative sau măsura atacată a autorității administrative nu este conformă cu legea și că instanța de contencios administrativ a respins acțiunea, ea poate modifica decizia instanței respective anulând decizia sau măsura autorității administrative și trimițând cauza spre rejudecare la această instanță pentru continuarea procedurii.

[…]"

Litigiul principal și întrebările preliminare

30 Printr-o decizie administrativă din 8 decembrie 2016, T.T. a fost găsit vinovat de încălcarea articolului 38 alineatul (1) litera a) punctul 1 din Legea nr. 462/2007 pentru motivul că, la 4 noiembrie 2015, a transportat beton la bordul unui vehicul aparținând societății BAJI Trans dotat cu un tahograf care nu a făcut obiectul unei inspecții periodice valabile. Pentru acest motiv, T.T. a fost obligat la plata unei amenzi de 200 de euro.

31 Printr-o decizie din 3 aprilie 2017, Inspectoratul Național de Muncă a respins contestația ierarhică formulată de T.T. împotriva deciziei din 8 decembrie 2016.

32 T.T. și BAJI Trans au introdus o acțiune împotriva acestor decizii administrative la Krajský súd v Bratislave (Curtea Regională din Bratislava, Slovacia)

33 Prin decizia din 27 martie 2019, Krajský súd v Bratislave (Curtea Regională din Bratislava) a respins acțiunea formulată de BAJI Trans ca inadmisibilă, iar pe cea formulată de T.T. ca neîntemeiată. Această instanță a apreciat printre altele că obligația de a utiliza un tahograf în vehiculele de transport rutier este prevăzută la articolul 3 din Regulamentul nr. 3821/85, precum și la articolul 2 alineatul (1) din Legea nr. 461/2007, fără a aduce atingere derogărilor prevăzute la articolele 3 și 13 din Regulamentul nr. 561/2006. Aceste derogări nu includeau însă vehiculele destinate transportului de beton.

34 La 15 iulie 2019, T.T. și BAJI Trans au formulat un recurs în casație împotriva acestei decizii la Najvyšší súd Slovenskej republiky (Curtea Supremă a Republicii Slovace).

35 La 24 august 2020, aceste părți au depus un memoriu în care au subliniat că Regulamentul nr. 561/2006 a fost modificat prin Regulamentul 2020/1054. Consecința acestei modificări, care a survenit după introducerea recursului în casație, ar fi aceea că faptele săvârșite la 4 noiembrie 2015 nu ar mai fi nelegale. Prin urmare, o asemenea modificare ar trebui luată în considerare, în conformitate cu articolul 50 alineatul (6) din Constituția Republicii Slovace.

36 La 1 august 2021, Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (Curtea Administrativă Supremă a Republicii Slovace), care este instanța de trimitere, a început examinarea tuturor cauzelor pe care camera administrativă a Najvyšší súd Slovenskej republiky (Curtea Supremă a Republicii Slovace) a trebuit să le soluționeze până la 31 iulie 2021, inclusiv recursul introdus de T.T. și de BAJI Trans.

37 În primul rând, instanța de trimitere arată că principiul *lex mitior* este consacrat la articolul 49 din cartă, subliniind totodată că acest articol nu poate fi aplicat decât dacă litigiul principal privește o situație în care un stat membru pune în aplicare dreptul Uniunii, în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă.

38 Întrucât legile naționale au fost adoptate pentru a pune în aplicare Regulamentele nr. 3821/85 și nr. 165/2014, inclusiv obligația care decurge din aceste regulamente de a stabili un sistem de sancțiuni, instanța de trimitere este înclinată să considere, pe de o parte, că Inspectoratul Național de Muncă a pus în aplicare dreptul Uniunii, în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă, atunci când a reținut vinovăția lui T.T. și l-a sancționat și, pe de altă parte, că, la rândul ei, și ea va pune în aplicare acest drept atunci când se va pronunța asupra recursului cu care este sesizată. Instanța de trimitere solicită însă Curții să confirme această interpretare.

39 În al doilea rând, instanța de trimitere consideră că, pentru a îndeplini cerințele impuse de articolul 6 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „CEDO”), atât autoritățile administrative, chemate să sancționeze penal un individ, cât și instanțele care judecă acțiunea de fond împotriva acestor decizii administrative trebuie să fie obligate să aplice principiul retroactivității legii penale mai favorabile. Această instanță înclină să considere că același raționament este valabil în privința articolului 49 alineatul (1) din cartă. Totuși, ea dorește să se asigure că această dispoziție se aplică atât în cadrul procedurii care conduce la sancțiunea administrativă, cât și în cadrul procedurii jurisdicționale destinate să controleze legalitatea acestei sancțiuni.

40 În al treilea rând, instanța de trimitere ridică problema dacă este obligată, în calitate de instanță de casație, să ia în considerare o lege penală mai favorabilă care a fost adoptată după pronunțarea hotărârii judecătorești considerate definitivă în temeiul dreptului național și împotriva căreia BAJI Trans și T.T. au introdus recurs.

41 În această privință, instanța menționată arată că Curtea a statuat deja că principiul retroactivității legii penale mai favorabile se aplică procedurilor penale aflate în așteptarea unei decizii definitive, însă nu s-a pronunțat niciodată asupra modalității în care trebuie să se aprecieze caracterul definitiv al unei asemenea hotărâri.

42 Instanța de trimitere apreciază că trebuie să ia în considerare, chiar și în lipsa unei cereri în acest sens, principiile fundamentale pentru stabilirea pedepselor, printre care figurează principiul retroactivității legii penale mai favorabile.

43 Aceeași instanță arată însă, pe de o parte, că, în dreptul slovac, recursul în casație este teoretic considerat o cale de atac extraordinară tocmai pentru că este îndreptat împotriva unei hotărâri judecătorești definitive și, pe de altă parte, că este ținută de situația juridică existentă la data la care s-a pronunțat acea hotărâre.

44 Cu toate acestea, ea arată totodată că motivele de recurs prevăzute de legea slovacă sunt enunțate în mod larg și acoperă în principiu toate viciile de drept și de procedură. În plus, recurenta ar avea, în principiu, dreptul ca recursul să fie soluționat și ca procedura de recurs în casație să urmeze, în mod normal și direct, procedurii în fața instanței de contencios administrativ de rang inferior.

45 În aceste condiții, Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (Curtea Administrativă Supremă a Republicii Slovace) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 51 alineatul (1) din [cartă] trebuie interpretat în sensul că un stat membru pune în aplicare dreptul Uniunii în cazul în care, în conformitate cu dreptul național, impune o sancțiune administrativă pentru încălcarea unei obligații într-o situație în care această obligație decurge din dreptul Uniunii și în care statele membre sunt obligate să impună o sancțiune pentru încălcarea acesteia, precum în cazul articolului 19 alineatul (1) din Regulamentul nr. 3821/85 și al articolului 41 alineatul (1) din Regulamentul nr. 165/2014?

2) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, articolul 49 alineatul (1) din [cartă] și principiul retroactivității legii penale mai favorabile consacrat în aceasta trebuie interpretate în sensul că se aplică și sancțiunilor impuse pentru o contravenție în cazul în care vinovăția și sancțiunea sunt mai întâi pronunțate nu de o autoritate judiciară, ci de o autoritate administrativă, iar acest principiu se aplică ulterior și controlului deciziilor acestei autorități administrative de către instanța administrativă?

3) În cazul unui răspuns afirmativ la a doua întrebare, articolul 49 din [cartă] și principiul retroactivității legii penale mai favorabile consacrat în acesta trebuie interpretate în sensul că se aplică la nivel național unei proceduri administrative sau unei proceduri judiciare, indiferent de etapa acesteia?

4) În cazul unui răspuns negativ la a treia întrebare: care sunt criteriile pe baza cărora această etapă trebuie determinată? Mai precis, articolul 49 din [cartă] și principiul retroactivității legii penale mai favorabile consacrat în acesta trebuie interpretate în sensul că se aplică unei proceduri de contencios administrativ privind o cale de atac precum un recurs în casație, astfel încât o instanță judecătorească precum Najvyšší správny súd Slovenskej republiky [Curtea Administrativă Supremă a Republicii Slovace], sesizată cu acest recurs în casație în al doilea și ultimul grad de jurisdicție, trebuie să țină seama de modificarea legislativă în favoarea autorului contravenției care a făcut obiectul procedurii în fața autorității administrative, iar nu

în fața instanței judecătorești, chiar dacă modificarea a intervenit numai după pronunțarea de către instanța administrativă de grad inferior a hotărârii supuse [recursului în casație], care este definitivă?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

46 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 51 alineatul (1) din cartă trebuie interpretat în sensul că un stat membru pune în aplicare dreptul Uniunii, în sensul acestei dispoziții, în cazul în care, în conformitate cu articolul 19 alineatul (1) din Regulamentul nr. 3821/85 și cu articolul 41 alineatul (1) din Regulamentul nr. 165/2014, aplică o sancțiune administrativă conducătorului unui vehicul pentru încălcarea de către acesta a unor obligații impuse prin regulamentele menționate.

47 Cu titlu introductiv, guvernul slovac arată că răspunsul la această întrebare este atât de evident încât nu ar fi necesar să se răspundă la aceasta. În măsura în care trebuie să se considere că această observație urmărește să repună în discuție admisibilitatea întrebării menționate, este suficient să se amintească faptul că, presupunând chiar că răspunsul la o întrebare preliminară nu lasă loc niciunei îndoieli rezonabile, întrebarea nu devine totuși inadmisibilă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 1 decembrie 2011, Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, punctul 65, și Hotărârea din 11 mai 2023, MOMTRADE RUSE, C-620/21, EU:C:2023:395, punctul 38).

48 Sub rezerva acestei precizări, rezultă din articolul 51 alineatul (1) din cartă că dispozițiile cartei se adresează statelor membre numai în cazul în care ele pun în aplicare dreptul Uniunii.

49 Drepturile fundamentale garantate de ordinea juridică a Uniunii au astfel vocație de a fi aplicate în toate situațiile reglementate de dreptul Uniunii, însă nu în afara unor asemenea situații (Hotărârea din 26 februarie 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, punctul 19).

50 Pe de altă parte, rezultă din jurisprudența constantă a Curții că un stat membru pune în aplicare dreptul Uniunii, în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă, atunci când își îndeplinește obligația, enunțată într-un act de drept al Uniunii, de a prevedea sancțiuni pentru încălcările vizate de acest act [a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 februarie 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, punctul 27, și Hotărârea din 19 octombrie 2023, G. ST. T. (Proporționalitatea pedepsei în caz de contrafacere), C-655/21, EU:C:2023:791, punctul 43].

51 În speță, înainte de intrarea în vigoare a Regulamentului 2020/1054, atât Regulamentul nr. 3821/85, aplicabil la data încălcării săvârșite de T.T., cât și Regulamentul nr. 165/2014 impuneau, fără posibilitate de derogare, prezența unui tahograf în vehicule cum este cel în discuție în litigiul principal, precum și inspecția periodică a acestui tahograf. Pe de altă parte, reiese din articolul 19 alineatul (1) din Regulamentul nr. 3821/85 și din articolul 41 alineatul (1) din Regulamentul nr. 165/2014 că aceste regulamente obligă statele membre să sancționeze încălcarea dispozițiilor pe care le prevăd.

52 Rezultă că, prin adoptarea articolului 38 alineatul (1) litera a) punctul 1 din Legea nr. 462/2007 și prin aplicarea unei amenzi administrative lui T.T. pentru conducerea, la 4 noiembrie 2015, a unui vehicul de transport de beton gata de utilizare fără a respecta obligațiile de inspecție periodică a tahografului cu care trebuia să fie dotat acest vehicul, autoritățile slovace au pus în aplicare dreptul Uniunii, în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă.

53 Cu toate acestea, litigiul principal privește mai precis posibilitatea de a-l sancționa pe T.T. pentru săvârșirea unei asemenea încălcări înainte de intrarea în vigoare a Regulamentului 2020/1054 chiar și atunci când, prin coroborarea acestui regulament cu articolul 2 alineatul (2) din Legea nr. 461/2007, vehiculele de transport din beton gata de utilizare sunt scutite acum, în dreptul slovac, de obligația de a fi dotate cu un tahograf.

54 Prin urmare, pentru a furniza un răspuns complet instanței de trimitere, mai trebuie arătat că, prin intermediul unei asemenea modificări a reglementării naționale relevante, legiuitorul slovac a pus de asemenea în aplicare dreptul Uniunii, în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă.

55 Astfel, procedând în această modalitate, legiuitorul amintit a utilizat posibilitatea, care îi era recunoscută la articolul 3 alineatul (2) din Regulamentul nr. 165/2014, de a scuti categoriile de vehicule prevăzute la articolul 13 alineatul (1) din Regulamentul nr. 561/2006, astfel cum a fost completat prin Regulamentul 2020/1054, de obligația de a fi dotate cu un tahograf.

56 Or, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, atunci când un stat membru adoptă măsuri în cadrul unei puteri discreționare sau de apreciere care face parte integrantă din regimul instituit printr-un act de drept al Uniunii, trebuie să se considere că el pune în aplicare acest drept, în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă (a se vedea în această privință Hotărârea din 13 iunie 2017, Florescu ș.a., C-258/14, EU:C:2017:448, punctul 48, precum și Hotărârea din 29 iulie 2024, protectus, C-185/23, EU:C:2024:657, punctul 59).

57 Litigiul principal privește, prin urmare, o reglementare națională care pune în aplicare dreptul Uniunii, în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă, astfel încât cerințele care decurg din drepturile fundamentale consacrate de cartă trebuie să fie respectate în cadrul acestui litigiu (a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 octombrie 2024, Real Madrid Club de Fútbol, C-633/22, EU:C:2024:843, punctul 41 și jurisprudența citată).

58 Din ansamblul considerațiilor care precedă rezultă că articolul 51 alineatul (1) din cartă trebuie interpretat în sensul că un stat membru pune în aplicare dreptul Uniunii, în sensul acestei dispoziții, în cazul în care, pe de o parte, în conformitate cu articolul 19 alineatul (1) din Regulamentul nr. 3821/85 și cu articolul 41 alineatul (1) din Regulamentul nr. 165/2014, aplică o sancțiune administrativă conducătorului unui vehicul pentru încălcarea de către acesta a unor obligații impuse prin regulamentele menționate și, pe de altă parte, utilizează ulterior posibilitatea care îi este recunoscută de articolul 3 alineatul (2) din acest din urmă regulament de a scuti anumite vehicule de transport rutier de respectarea unor asemenea obligații.

Cu privire la a doua întrebare

59 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 49 alineatul (1) ultima teză din cartă trebuie interpretat în sensul că este aplicabil unei sancțiuni administrative impuse printr-o normă care a fost modificată ulterior adoptării acestei sancțiuni într-un mod care este mai favorabil persoanei sancționate.

60 Cu titlu introductiv, trebuie subliniat că articolul 49 alineatul (1) ultima teză din cartă prevede că, în cazul în care, ulterior datei săvârșirii infracțiunii, legea prevede o pedeapsă mai ușoară, se aplică aceasta din urmă.

61 Această dispoziție consacră astfel principiul aplicării retroactive a legii penale mai favorabile, care este garantat și la articolul 7 din CEDO [a se vedea în acest sens Curtea EDO, Hotărârea din 17 septembrie 2009, Scoppola împotriva Italiei (nr. 2) CE:ECHR:2009:0917JUD001024903, § 109].

Cu privire la domeniul de aplicare al articolului 49 alineatul (1) ultima teză din cartă

62 Din Explicațiile cu privire la Carta drepturilor fundamentale (JO 2007, C 303, p. 17) aferente articolului 49 reiese că această dispoziție se aplică în domeniul penal.

63 Or, astfel cum a arătat domnul avocat general la punctul 52 din concluzii, reiese dintr-o jurisprudență constantă a Curții că trei criterii sunt relevante pentru aprecierea naturii penale a unei sancțiuni, în special în scopul aplicării articolului 49 din cartă. Primul este calificarea juridică a încălcării în dreptul intern, al doilea, natura însăși a încălcării, iar al treilea, gradul de severitate a sancțiunii pe care persoana în cauză riscă să o suporte (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 iunie 2012, Bonda, C-489/10, EU:C:2012:319, punctul 37, și Hotărârea din 4 mai 2023, Agenția Națională de Integritate, C-40/21, EU:C:2023:367, punctul 34).

64 Deși este de competența instanței de trimitere să aprecieze, în lumina acestor criterii, dacă amenda aplicată lui T.T. este de natură penală în sensul articolului 49 alineatul (1) din cartă, Curtea, pronunțându-se asupra unei trimiteri preliminare, poate totuși să ofere precizări destinate să orienteze această instanță în aprecierea pe care o va efectua (a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 mai 2023, Agenția Națională de Integritate, C-40/21, EU:C:2023:367, punctul 36).

65 În această privință, în legătură, mai întâi, cu primul criteriu, referitor la calificarea juridică a încălcării în dreptul intern, din indicațiile furnizate de instanța de trimitere reiese că încălcarea în discuție în litigiul principal este considerată contravenție în dreptul slovac.

66 Aplicarea articolului 49 din cartă se extinde însă, chiar și pentru încălcările care nu sunt calificate drept „penale” în dreptul intern, la proceduri și la sancțiuni care trebuie considerate ca prezentând un caracter penal în temeiul celorlalte două criterii menționate la punctul 63 din prezenta hotărâre [a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 iunie 2021, Latvijas Republikas Saeima (Puncte de penalizare), C-439/19, EU:C:2021:504, punctul 88, și Hotărârea din 14 septembrie 2023, Vinal, C-820/21, EU:C:2023:667, punctul 49].

67 În continuare, în legătură cu al doilea criteriu, întemeiat pe însăși natura încălcării, acesta implică să se verifice dacă măsura în cauză urmărește în special o finalitate represivă, ceea ce este propriu unei sancțiuni de natură penală în sensul articolului 49 din cartă, fără ca simpla împrejurare că aceasta urmărește și o finalitate preventivă să fie de natură să îi înlăture calificarea drept sancțiune penală. Astfel, este în însăși natura sancțiunilor penale ca ele să aibă ca obiect atât reprimarea, cât și prevenirea comportamentelor ilicite. În schimb, o măsură care se limitează la repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea în cauză nu prezintă o natură penală [Hotărârea din 22 iunie 2021, Latvijas Republikas Saeima (Puncte de penalizare), C-439/19, EU:C:2021:504, punctul 89, și Hotărârea din 14 septembrie 2023, Vinal, C-820/21, EU:C:2023:667, punctul 50].

68 În speță, amenzile administrative aplicate pentru încălcarea obligațiilor referitoare la prezența la bordul anumitor tipuri de vehicule a unui tahograf și la inspecția periodică a acestuia par să urmărească obiective atât de descurajare, cât și de reprimare a acestor încălcări, fără a avea vocația de a repara prejudiciul pe care îl cauzează.

69 În plus, Curtea a considerat deja că faptul că măsura în cauză nu vizează publicul în general, ci o categorie specifică de destinatari care, pentru că exercită o activitate reglementată în mod specific de dreptul Uniunii, sunt obligați să îndeplinească condițiile impuse de acest drept, poate tinde să indice că această măsură nu are o finalitate represivă și poate să contribuie astfel la stabilirea faptului că măsura menționată nu prezintă o natură penală, cu condiția ca aceeași măsură să se limiteze la privarea destinatarului său de anumite prerogative specifice care i-au fost recunoscute de dreptul menționat, pentru motivul că autoritatea administrativă competentă a apreciat că nu mai sunt îndeplinite condițiile de acordare a prerogativelor menționate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 septembrie 2023, Vinal, C-820/21, EU:C:2023:667, punctul 53 și jurisprudența citată). Or, amenda în discuție în litigiul principal nu are în mod vădit un astfel de obiect.

70 În sfârșit, în legătură cu al treilea criteriu, referitor la gradul de severitate a sancțiunii impuse, trebuie să se constate că acesta din urmă trebuie apreciat în funcție de pedeapsa maximă prevăzută de dispozițiile relevante (Hotărârea din 14 septembrie 2023, Vinal, C-820/21, EU:C:2023:667, punctul 55 și jurisprudența citată).

71 În speță, s-a subliniat în ședință că o încălcare precum cea săvârșită de T.T. era pasibilă de o amendă administrativă în cuantum maxim de 1 699 de euro. În plus, după cum a subliniat guvernul slovac în ședință, această amendă pare să poată fi însoțită de o interdicție de a conduce timp de doi ani. Revine instanței de trimitere sarcina de a verifica dacă astfel de sancțiuni, considerate în ansamblu, ar putea dovedi o severitate suficientă pentru a permite calificarea lor drept represive și, prin urmare, ca prezentând un caracter penal.

72 Trebuie de asemenea luată în considerare împrejurarea că utilizarea unui tahograf care nu a fost inspectat de un atelier autorizat constituie o încălcare foarte gravă, în conformitate cu punctul H.1. din anexa III la Directiva 2006/22, astfel cum a fost modificată prin Directiva (UE) 2020/1057 a Parlamentului European și a Consiliului din 15 iulie 2020 (JO 2020, L 249, p. 49). Astfel, articolul 41 alineatul (1) din Regulamentul nr. 165/2014 impune statelor membre să prevadă sancțiuni nu numai efective, proporționale, disuasive și nediscriminatorii, ci și conforme cu categoriile de încălcări prevăzute de Directiva 2006/22.

73 Dacă însă, în urma unei examinări a tuturor împrejurărilor relevante, această instanță ar aprecia că amenda respectivă nu are caracter penal și că, prin urmare, articolul 49 alineatul (1) ultima teză din cartă nu se aplică litigiului principal, nicio normă de drept al Uniunii nu ar impune respectarea în speță a principiului *lex mitior*.

74 Mai precis, instanța de trimitere nu se poate întemeia pe principiul general de drept al Uniunii care consacră aplicarea retroactivă a pedepsei mai ușoare.

75 Astfel, pe de o parte, Curtea a consacrat, desigur, existența unui asemenea principiu încă dinainte de intrarea în vigoare a cartei, întemeindu-se pe tradițiile constituționale comune statelor membre (Hotărârea din 3 mai 2005, Berlusconi ș.a., C-387/02, C-391/02 și C-403/02, EU:C:2005:270, punctele 68 și 69). Totuși, după cum a arătat în esență domnul avocat general la punctul 67 din concluzii, nu există o tradiție constituțională comună care să poată constitui temeiul extinderii principiului *lex mitior* la sancțiuni care nu au un caracter penal.

76 Această concluzie este confirmată de alegerea pe care au făcut-o autorii cartei de a limita numai la măsurile din domeniul penal sfera de aplicare a principiului legii penale mai favorabile, astfel cum este garantat la articolul 49 alineatul (1) ultima teză din aceasta, precum și de faptul că domeniul de aplicare al articolului 7 din CEDO este de asemenea limitat numai la aceste măsuri.

77 Pe de altă parte, faptul că sfera de aplicare a principiului general care consacră aplicarea retroactivă a pedepsei mai ușoare este limitată la domeniul penal nu este repus în discuție de articolul 2 alineatul (2) a doua teză din Regulamentul nr. 2988/95, în temeiul căruia autoritățile competente trebuie să aplice retroactiv unui comportament care constituie o abatere ce poate prejudicia interesele financiare ale Uniunii, în sensul articolului 1 alineatul (1) din acest regulament, modificările ulterioare aduse prin dispoziții cuprinse într-o reglementare sectorială a Uniunii care instituie sancțiuni administrative mai ușoare.

78 Este adevărat că această dispoziție prevede aplicarea retroactivă a dispozițiilor de drept al Uniunii care reduc severitatea regimului sancțiunilor administrative fără ca domeniul său de aplicare să fie limitat numai la sancțiunile de natură penală.

79 Totuși, după cum a subliniat domnul avocat general la punctul 70 din concluzii, împrejurarea că legiuitorul Uniunii a considerat necesar, la articolul 2 alineatul (2) din Regulamentul nr. 2988/95, să extindă principiul general de drept al Uniunii privind aplicarea retroactivă a pedepsei mai ușoare la toate sancțiunile administrative care vizează abateri ce pot prejudicia interesele financiare ale Uniunii, în sensul articolului 1 din acest regulament, indiferent dacă ele au sau nu caracter penal, dovedește tocmai faptul că acest principiu nu are vocația să se aplice ca atare unor sancțiuni care nu prezintă un asemenea caracter.

Cu privire la condițiile de aplicare a articolului 49 alineatul (1) ultima teză din cartă

80 Obligația de a aplica, în temeiul articolului 49 alineatul (1) ultima teză din cartă, o lege ulterioară în cazul săvârșirii unei infracțiuni este supusă condiției ca această lege „[să prevadă] o pedeapsă mai ușoară”.

81 Aplicarea acestei dispoziții presupune, așadar, o succesiune de regimuri juridice în timp și se întemeiază pe constatarea că această succesiune reflectă, în cadrul ordinii juridice în cauză, o schimbare de poziție, favorabilă autorului infracțiunii, fie în ceea ce privește calificarea penală a faptelor susceptibile să constituie o infracțiune, fie în ceea ce privește pedeapsa care trebuie aplicată unei asemenea infracțiuni (a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 iulie 2023, Lin, C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, punctul 107 și jurisprudența citată).

82 Pe de altă parte, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat deja că articolul 7 din CEDO nu garantează aplicarea retroactivă a unei modificări a reglementării favorabile autorului infracțiunii atunci când aceasta din urmă se explică numai printr-o schimbare, survenită după săvârșirea acestei infracțiuni, a împrejurărilor de fapt și este, prin urmare, lipsită de pertinență pentru examinarea infracțiunii ca atare (Curtea EDO, Hotărârea din 18 octombrie 2022, Morck Jensen împotriva Danemarcei, CE:ECHR:2022:1018JUD006078519, § 52).

83 În speță, după cum s-a subliniat la punctul 52 din prezenta hotărâre, T.T. a fost sancționat pentru că a condus, la 4 noiembrie 2015, un vehicul pentru livrarea de beton gata de utilizare dotat cu un tahograf care nu a făcut obiectul unei inspecții periodice valabile.

84 În această privință, trebuie arătat, pe de o parte, că, înainte de abrogarea sa prin Regulamentul nr. 165/2014, articolul 3 alineatul (2) din Regulamentul nr. 3821/85, aplicabil la momentul încălcării în discuție în litigiul principal, autoriza statele membre să scutească de aplicarea acestui regulament vehiculele menționate la articolul 13 alineatele (1) și (3) din Regulamentul nr. 561/2006. Aceeași posibilitate a fost recunoscută statelor membre și prin articolul 3 alineatul (2) din Regulamentul nr. 165/2014, aplicabil începând cu 2 martie 2016.

85 Pe de altă parte, Regulamentul 2020/1054 a adăugat categoria vehiculelor utilizate pentru livrarea de beton gata de utilizare în rândul categoriilor de vehicule prevăzute la articolul 13 alineatul (1) din Regulamentul nr. 561/2006, și anume cele pentru care statele membre pot acorda derogări, o asemenea modificare fiind aplicabilă de la 20 august 2020.

86 Așa cum a arătat domnul avocat general la punctul 78 din concluzii, prin adăugarea acestor vehicule în rândul celor deja menționate la articolul 13 alineatul (1) din Regulamentul nr. 561/2006, Regulamentul 2020/1054 demonstrează o schimbare de poziție din partea legiuitorului Uniunii în ceea ce privește necesitatea de a impune prezența la bordul vehiculelor menționate a unui tahograf, aceste vehicule efectuând în principiu trasee pe distanțe destul de scurte.

87 O asemenea modificare se distinge astfel de cazurile în care Curtea a avut ocazia să considere în esență că o modificare a reglementării aplicabile, deși era favorabilă persoanei acuzate sau condamnate, nu putea intra în domeniul de aplicare al principiului *lex mitior* deoarece nu era de natură să modifice elementele constitutive ale infracțiunii, ci constituia, în raport cu această infracțiune, o simplă schimbare a unei situații de fapt sau era justificată exclusiv de o nouă apreciere pur economică și tehnică a legiuitorului Uniunii care nu repunea în discuție nelegalitatea comportamentelor anterioare ale persoanei sancționate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 octombrie 2016, Paoletti ș.a., C-218/15, EU:C:2016:748, punctele 32-36, precum și Hotărârea din 7 august 2018, Clergeau ș.a., C-115/17, EU:C:2018:651, punctele 34-40).

88 Rezultă că normele de drept al Uniunii referitoare la obligația de a dota anumite vehicule cu un tahograf și de a asigura inspecția periodică a acestora au fost modificate, după încălcarea săvârșită de T.T., într-un sens care îi putea fi favorabil dacă autoritățile slovace decideau, în conformitate cu articolul 3 alineatul (2) din Regulamentul nr. 165/2014, să exonereze acest tip de vehicule de obligația de a fi dotate cu un tahograf.

89 Or, articolul 2 alineatul (2) din Legea nr. 461/2007 prevede că vehiculele din toate categoriile care sunt menționate la articolul 13 alineatul (1) din Regulamentul nr. 561/2006 sunt scutite de obligația de a fi dotate cu un tahograf.

90 Prin urmare, rezultă că, astfel cum s-a arătat la punctul 55 din prezenta hotărâre, legiuitorul slovac a decis să utilizeze posibilitatea prevăzută la articolul 3 alineatul (2) din Regulamentul nr. 165/2014 și să scutească, prin lege, toate categoriile de vehicule enumerate la articolul 13 alineatul (1) din Regulamentul nr. 561/2006 de obligația de a fi dotate cu un tahograf pentru aceleași motive cu cele care au fost reținute de legiuitorul Uniunii.

91 După cum a subliniat guvernul slovac în observațiile sale scrise și în ședință, pare, așadar, să reiasă din dosarul de care dispune Curtea că suprimarea în dreptul slovac a obligației ce revenea vehiculelor destinate transportului de beton gata de utilizare de a fi dotate cu un tahograf reflectă o schimbare de poziție a legiuitorului slovac în ceea ce privește voința de a reprima fapte precum cele reproșate lui T.T., aspect a cărui verificare este însă de competența instanței de trimitere.

92 În sfârșit, trebuie amintit că articolul 49 din cartă conține cel puțin aceleași garanții precum cele prevăzute la articolul 7 din CEDO, de care trebuie să se țină seama, în temeiul articolului 52 alineatul (3) din cartă, ca prag de protecție minimă (Hotărârea din 29 iulie 2024, Alchaster, C-202/24, EU:C:2024:649, punctul 92 și jurisprudența citată). În consecință, Curtea trebuie să vegheze că interpretarea pe care o dă în prezenta cauză asigură un nivel de protecție care nu încalcă nivelul garantat la acest articol 7, astfel cum a fost interpretat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Hotărârea din 10 noiembrie 2022, DELTA STROY 2003, C-203/21, EU:C:2022:865, punctul 44 și jurisprudența citată).

93 În această privință, trebuie arătat că cerințele de care articolul 49 alineatul (1) din cartă condiționează o eventuală aplicare a principiului retroactivității legii penale mai favorabile, astfel cum reies din cuprinsul punctului 81 din prezenta hotărâre, asigură, ținând seama de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului citată la punctul 82 din prezenta hotărâre, un nivel de protecție a acestui principiu care nu îl încalcă pe cel garantat la articolul 7 din CEDO, astfel cum a fost interpretat de curtea amintită.

94 Din ansamblul considerațiilor care precedă rezultă că articolul 49 alineatul (1) ultima teză din cartă trebuie interpretat în sensul că este aplicabil unei sancțiuni administrative de natură penală impuse în temeiul unei norme care a fost modificată ulterior adoptării acestei sancțiuni într-un mod care este mai favorabil persoanei sancționate, în măsura în care această modificare reflectă o schimbare de poziție cu privire la încadrarea penală a faptelor săvârșite de acea persoană sau cu privire la pedeapsa care trebuie aplicată.

Cu privire la a treia și la a patra întrebare

95 Prin intermediul celei de a treia și al celei de a patra întrebări, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 49 alineatul (1) ultima teză din cartă trebuie interpretat în sensul că o instanță sesizată cu un recurs în casație împotriva unei hotărâri judecătorești prin care s-a respins acțiunea introdusă împotriva unei amenzi administrative de natură penală și care intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii este obligată să aplice o reglementare mai favorabilă persoanei condamnate, care a intrat în vigoare după pronunțarea hotărârii judecătorești, indiferent dacă acea hotărâre este considerată definitivă în dreptul național.

96 În primul rând, trebuie amintit că Curtea a statuat deja că regula retroactivității legii penale mai favorabile, cuprinsă la articolul 49 alineatul (1) ultima teză din cartă, are vocația de a se aplica atât timp cât nu a fost pronunțată nicio condamnare definitivă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 octombrie 2015, Delvigne, C-650/13, EU:C:2015:648, punctul 56).

97 Astfel, această regulă implică faptul că, începând de la data de la care s-a considerat, în ordinea juridică în cauză, că nu mai era necesar să se pedepsească sau să se pedepsească atât de sever un anumit comportament, o asemenea schimbare de apreciere trebuie să se aplice imediat tuturor procedurilor penale care nu s-au încheiat încă printr-o condamnare definitivă.

98 Trebuie arătat că această interpretare a articolului 49 alineatul (1) ultima teză din cartă nu încalcă nivelul de protecție asigurat de articolul 7 din CEDO. Astfel, potrivit jurisprudenței Curții Europene de Drepturilor Omului, principiul retroactivității legii penale mai favorabile, astfel cum este garantat de articolul 7 paragraful 1 din CEDO, înseamnă că, dacă legea penală în vigoare la momentul săvârșirii infracțiunii și legile penale ulterioare adoptate înainte de pronunțarea unei

hotărâri definitive sunt diferite, instanța trebuie să o aplice pe cea ale cărei dispoziții sunt cele mai favorabile inculpatului [a se vedea în acest sens Curtea EDO, Hotărârea din 17 septembrie 2009, Scoppola împotriva Italiei (nr. 2) CE:ECHR:2009:0917JUD001024903, § 109].

99 În al doilea rând, deși normele de procedură penală sunt de competența statelor membre în măsura în care Uniunea nu a legiferat în materie, aceste state sunt ținute totuși să respecte, în exercitarea competenței respective, obligațiile care le revin din dreptul Uniunii, inclusiv drepturile fundamentale consacrate de cartă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 30 aprilie 2024, Procura della Repubblica presso il Tribunale di Bolzano, C-178/22, EU:C:2024:371, punctul 44).

100 Prin urmare, deși aprecierea caracterului definitiv al condamnării trebuie efectuată pe baza dreptului statului membru în care s-a pronunțat aceasta (a se vedea prin analogie Hotărârea din 5 iunie 2014, M, C-398/12, EU:C:2014:1057, punctul 36), nu este mai puțin adevărat că această noțiune trebuie să primească în întreaga Uniune, în scopul aplicării articolului 49 alineatul (1) ultima teză din cartă, o interpretare autonomă și uniformă, în măsura în care determină întinderea dreptului garantat de această dispoziție și, în consecință, întinderea obligațiilor care decurg din aceasta pentru statele membre.

101 Rezultă că, așa cum a subliniat domnul avocat general în esență la punctul 99 din concluzii, împrejurarea că o condamnare este considerată definitivă potrivit dreptului național nu este determinantă pentru aplicarea articolului 49 alineatul (1) ultima teză din cartă de către instanța sesizată cu o cale de atac împotriva deciziei prin care s-a pronunțat această condamnare.

102 Astfel, o condamnare nu poate fi considerată definitivă, în sensul articolului 49 alineatul (1) ultima teză din cartă, atunci când poate face obiectul unei căi de atac ordinare, și anume orice cale de atac care face parte din cursul normal al unui proces și care constituie în sine o evoluție a procedurii pe care o poate prevedea în mod rezonabil orice parte (a se vedea prin analogie Hotărârea din 22 noiembrie 1977, Industrial Diamond Supplies, 43/77, EU:C:1977:188, punctul 37).

103 Această situație se regăsește atunci când persoana condamnată sau autoritatea publică însărcinată cu urmărirea poate introduce, într-un termen stabilit de lege și fără a trebui să facă dovada unor împrejurări excepționale, precum necesitatea de a asigura, în interesul legii, coerența jurisprudenței, o cale de atac jurisdicțională pentru anularea sau modificarea condamnării sau a pedepsei aplicate, în pofida faptului că o astfel de cale de atac este considerată în dreptul național o cale de atac extraordinară, ceea ce, în conformitate cu indicațiile furnizate de instanța de trimitere menționate la punctul 43 din prezenta hotărâre, ar fi în speță cazul în dreptul slovac. În fapt, atât timp cât termenul pentru introducerea unei asemenea căi de atac nu a expirat sau nu s-a statuat cu privire la aceasta, nu se poate considera că decizia referitoare la acea condamnare și la acea pedeapsă a stins definitiv acțiunea penală, în vederea aplicării articolului 49 alineatul (1) ultima teză din cartă.

104 Pe de altă parte, fără ca acest lucru să aibă un caracter decisiv, efectul suspensiv al introducerii unei căi de atac împotriva unei condamnări constituie un indiciu că această cale de atac privește o decizie care nu poate fi calificată drept definitivă în vederea aplicării acestei dispoziții.

105 Rezultă că, atunci când există calea unui recurs în casație, în condițiile menționate la punctul 103 din prezenta hotărâre, împotriva unei hotărâri judecătorești, această hotărâre nu are vocația de a rămâne definitivă, în vederea aplicării articolului 49 alineatul (1) ultima teză din cartă, decât dacă părțile au epuizat această cale de atac sau au lăsat să expire termenul pentru introducerea unui astfel de recurs fără să îl fi formulat.

106 Prin urmare, articolul 49 alineatul (1) ultima teză din cartă implică faptul că o instanță de casație este obligată, în principiu, să permită autorului unei infracțiuni care este sancționată în aplicarea dreptului Uniunii să beneficieze de o reglementare penală care îi este favorabilă chiar dacă această reglementare a intrat în vigoare după pronunțarea hotărârii judecătorești care face obiectul recursului în casație.

107 Nu este de natură să modifice această concluzie împrejurarea că, în temeiul dreptului național, hotărârea care face obiectul recursului nu poate fi anulată decât dacă este afectată de un viciu de legalitate, iar instanța de casație este obligată să statueze având în vedere situația existentă la data pronunțării acelei hotărâri. Astfel, după cum reiese din cuprinsul punctului 97 din prezenta hotărâre, revine oricărei instanțe sarcina de a permite autorului unei infracțiuni să beneficieze de legea penală care îi este mai favorabilă atât timp cât condamnarea sa nu este definitivă.

108 În speță, din decizia de trimitere reiese, pe de o parte, că T.T. a sesizat instanța de trimitere cu un recurs în casație, cu respectarea termenului stabilit de legislația națională relevantă, fără să fi trebuit să facă dovada unor împrejurări excepționale, și, pe de altă parte, că această instanță dispune cel puțin de posibilitatea de a anula decizia din 27 martie 2019 pronunțată de Krajský súd v Bratislave (Curtea Regională din Bratislava).

109 Sub rezerva verificării de către instanța de trimitere, decizia din 27 martie 2019 pronunțată de Krajský súd v ratislave (Curtea Regională din Bratislava) nu poate fi considerată, așadar, o „condamnare definitivă”, în vederea aplicării articolului 49 alineatul (1) ultima teză din cartă.

110 Rezultă că, în cazul în care ar aprecia că amenda administrativă la care a fost obligat T.T. prezintă un caracter penal, instanța de trimitere ar fi obligată să îi aplice acestuia reglementarea mai favorabilă, în sensul articolului 49 alineatul (1) ultima teză din cartă, pe care o constituie articolul 2 alineatul (2) din Legea nr. 461/2007 coroborat cu Regulamentul 2020/1054, independent de faptul că această reglementare a intrat în vigoare ulterior deciziei, calificată drept definitivă în temeiul dreptului național și pronunțată de Krajský súd v Bratislave (Curtea Regională din Bratislava). Această obligație nu este afectată de circumstanța că instanța de trimitere este ținută, potrivit dreptului slovac, să se pronunțe având în vedere situația existentă la data la care a fost pronunțată acea decizie.

111 În această din urmă privință, trebuie adăugat că, atunci când nu este posibil să se procedeze la o interpretare a unei dispoziții naționale care să fie conformă cu cerințele dreptului Uniunii, principiul supremației acestui drept impune ca instanța națională însărcinată cu aplicarea, în cadrul competenței sale, a dispozițiilor acestui drept să înlăture aplicarea oricărei dispoziții de drept național contrare dispozițiilor dreptului Uniunii care au efect direct [Hotărârea din 24 iunie 2019, Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, punctele 58 și 61, și Hotărârea din 20 februarie 2024, X (Lipsa motivelor de reziliere), C-715/20, EU:C:2024:139, punctul 72].

112 Or, articolul 49 alineatul (1) ultima teză din cartă este formulat în termeni clari și preciși și nu este însoțit de nicio condiție, astfel încât are efect direct.

113 Prin urmare, în cazul în care instanța de trimitere ar constata că dreptul său intern nu îi permite să aplice garanțiile care decurg din articolul 49 alineatul (1) ultima teză din cartă în litigiul cu care este sesizată și că nu este posibilă interpretarea acestui drept în conformitate cu dreptul Uniunii, ea ar fi obligată să asigure, în cadrul competențelor sale, protecția care decurge pentru justițiabili din articolul 49 alineatul (1) ultima teză din cartă și să garanteze efectul deplin al acestei dispoziții, lăsând neaplicată, dacă este necesar, orice dispoziție națională contrară.

114 Din ansamblul considerațiilor care precedă rezultă că articolul 49 alineatul (1) ultima teză din cartă trebuie interpretat în sensul că o instanță sesizată cu un recurs în casație împotriva unei hotărâri judecătorești prin care s-a respins acțiunea introdusă împotriva unei amenzi administrative de natură penală și care intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii este în principiu obligată să aplice persoanei condamnate o reglementare națională mai favorabilă, care a intrat în vigoare după pronunțarea hotărârii judecătorești, indiferent dacă acea hotărâre este considerată definitivă în dreptul național.

Cu privire la cheltuielile de judecată

115 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

1) Articolul 51 alineatul (1) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene trebuie interpretat în sensul că

un stat membru pune în aplicare dreptul Uniunii, în sensul acestei dispoziții, în cazul în care, pe de o parte, în conformitate cu articolul 19 alineatul (1) din Regulamentul (CEE) nr. 3821/85 al Consiliului din 20 decembrie 1985 privind aparatura de înregistrare în transportul rutier, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 561/2006 al Parlamentul European și al Consiliului din 15 martie 2006, și cu articolul 41 alineatul (1) din Regulamentul (UE) nr. 165/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 4 februarie 2014 privind tahografele în transportul rutier, de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 3821/85 al Consiliului privind aparatura de înregistrare în transportul rutier și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 561/2006 al Parlamentului European și al Consiliului privind armonizarea anumitor dispoziții ale legislației sociale în domeniul transporturilor rutiere, aplică o sancțiune administrativă conducătorului unui vehicul pentru încălcarea de către acesta a unor obligații impuse prin regulamentele menționate și, pe de altă parte, utilizează ulterior posibilitatea care îi este recunoscută de articolul 3 alineatul (2) din acest din urmă regulament de a scuti anumite vehicule de transport rutier de respectarea unor asemenea obligații.

2) Articolul 49 alineatul (1) ultima teză din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene trebuie interpretat în sensul că

este aplicabil unei sancțiuni administrative de natură penală impuse în temeiul unei norme care a fost modificată ulterior adoptării acestei sancțiuni într-un mod care este mai favorabil persoanei sancționate, în măsura în care această modificare reflectă o

schimbare de poziție cu privire la încadrarea penală a faptelor săvârșite de acea persoană sau cu privire la pedeapsa care trebuie aplicată.

3) Articolul 49 alineatul (1) ultima teză din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene trebuie interpretat în sensul că

o instanță sesizată cu un recurs în casație împotriva unei hotărâri judecătorești prin care s-a respins acțiunea introdusă împotriva unei amenzi administrative de natură penală și care intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii este în principiu obligată să aplice persoanei condamnate o reglementare națională mai favorabilă, care a intrat în vigoare după pronunțarea hotărârii judecătorești, indiferent dacă acea hotărâre este considerată definitivă în dreptul național.

Semnături